

## דף מה.

עין משפט א.ב.

יור"ד סימן קסב פעיף א

א. אסור ללות סאה בסאה פ אפי' לא קבע לו זמן לפרעון. וכן כל דבר חוץ ממטבע כסף היוצא בהוצאה ז מטעם שמא יתייקרו ונמצא שנותן לו יותר ממה שהלוהו, אם לא שיעשה הסאה לדמים ק ויאמר שאם יתייקרו יתן לו אותם דמים.

א. ב. לא עשאם דמים ונתייקרו, נותן לו הדמים שהיו שווים בשעת ההלוואה, ואם הוזלו נותן לו הסאה ר שהלוהו.

הגה: יש מי שכתב דבזה"ז ש מטבע של זהב דדינו ככסף ולוין זהוב בזהוב,

פ. ממשנה בב"מ דף ע"ה ע"א. ואפי' לא קצב לו זמן, כ"כ הרא"ש דלא התירה המשנה רק ביש לו, ומש"כ ואני אתן לך לגורן לאו דוקא. ואיסור של סאה בסאה אינו אלא מדרבנן לכן אינה יוצאת בדיינים. וכתב הט"ז בס"ק א' דאם הוא דרך מקח וממכר כלומר שמוכר לו סאה וישלם לו אותה בזמן קצוב סאה אחרת תחתיה שזה קרוב לשכר ולהפסד שאז אפי' בהלוואה בכה"ג אין כאן איסור אלא מדרבנן א"כ כשהוא דרך מקח וממכר מותר לגמרי.

ז. שם בב"מ דף מ"ה כמימרא דר"י שם וכפי' רש"י. והרי"ף והרא"ש שם כתבו דאם אינו יוצא בהוצאה אע"פ שהיתה יוצאת מקודם ונפסלה המטבע הוי ליה פירי ואסור כדין סאה בסאה. ש"ך ס"ק ג'. וצ"ל דבמטבע היוצא בהוצאה אין חוששין שמא יתייקר או יוזל דלא שכיח. וכ"כ הבן איש חי פ' עקב הלכה ז' ע"ש.

ק. מברייתא שם בדף ע"ה ע"א וכרב ששת, ודוקא בהתנה שיפרע לו במעות בלבד, אבל אם אמר שהברירה ביד הלוה לפרוע במעות או בחטים אין התנאי מועיל וזה אפי' גרוע יותר דאם יוזלו החטים ויתן לו מעות הוי רבית קצוצה. פ"ת אות ב' מתשובות בית אפרים.

ר. דבהוזלו אסור לתת לו דמים דזה רבית, ודלא כהמחנה אפרים. פ"ת אות ג'.

ש. כתב הש"ך בס"ק ד' דפירוש הדברים אפי' למאן דאסור בזמן הגמ' להלות דינר זהב כדינר זהב היינו משום דבזמנם היו מטבעות הכסף טובים וחשובים ומעט נחושת היה בהם והיה הדינר זהב נחשב לפירי לגביהם, משא"כ בזה"ז שהמטבעות של כסף רובן נחושת א"כ הדינר זהב הוא לפחות ג"כ מטבע. והט"ז בס"ק ב' כתב הטעם דבזמנינו רוב בני אדם יש להם מטלטלין ברשותם של שוה זהב ואם היו רוצים למכרם בזול יכולים למכרם והוי כלוה סאה בסאה ויש לו ללוה מאותו מין דמותו, דאפי' יש לו רק זהוב אחד יכול להלוות עליו הרבה זהובים, אבל בסאה בסאה לא מהני שיש לו מטלטלין רק מזומנים הפירות דאין דרך לקנות פירות רק במזומנים אבל הדרך הוא למכור מטלטלין בעבור שיהיו לו זהובים. לפ"ז אם היה לו מעות מותר ללות סאה בסאה, וצ"ע דלא משמע כן מהפוסקים, כך העיר הבאר היטב באות ג'.

וע"פ דברי הט"ז הנ"ל כתב הרב משה פיינשטיין זצ"ל בספרו אגרות משה חיוור"ד ג' סי'

וכן נוהגין להקל ואין למחות בידם שיש להם על מה שיסמוכו.  
 הגה: י"א דמותר ללות ככר לחם בככר לחם **ת** כמטבע של כסף, מאחר שזה  
 דבר מועט לא מקפידים על כך, וכן נוהגין להקל.

## דף מה:

ח"מ סימן רג ע"ף א

עין משפט א.

**א.** כל המטלטלין קונין זה את זה בחליפין **א** וכ"ש אם אין המקנה

ל"ז שיכול הלוה הישראלי לפרוע חובו בכסף ישראל לפי ערך השער היציג של הדולר  
 שיהיה בשעת הפרעון ואין בזה איסור רבית, ובספרו של הגאון הרב בן ציון אבא שאול  
 זצ"ל "אור לציון" חיו"ד סי' ד' הביא דבריו וכתב שטעמו של הרב פיינשטיין זצ"ל כיון  
 שבזמנינו בדרך כלל מי שיש לו כסף ישראלי קונה בהם דולרים, לכן נחשב היום הדולר  
 למטבע כסף היוצא שפסק מר"ן בשו"ע שלווין מטבע כסף על מטבע כסף ואין בו איסור  
 סאה בסאה. וכתב שלענ"ד אסור לפרוע חובו בכסף ישראלי בשווי ערך הדולר היציג דהוי  
 רבית קצוצה מן התורה, וכתב שאין ראייה להתיר מדברי הרמ"א מכמה טעמים, חדא שהרי  
 דעת מר"ן לאסור בזה, וכמו שכתב בב"י ועוד אפי' לדעת הרמ"א דוקא זהוב בזהוב אבל  
 מטבע כסף במטבע כסף בשווי זהוב בזה לא התיר, וכאן כשלוה כסף ישראלי הוי מטבע  
 כסף, וכשפורע לו בכסף ישראלי לפי ערך הדולר היציג הוי מטבע כסף בשווי זהוב ובזה  
 יש לאסור. ועוד האריך להביא ראיה לדבריו ע"ש. ועוד כתב דדוקא זהוב בזהוב מותר,  
 אבל דולר בדולר אסור ללות אם אין לו בכל אופן דולר אחד לפחות בביתו דהוי סאה  
 בסאה שהרי הכסף החוקי היום בישראל זה שקלים ולא דולרים, דהגע עצמך אם המוכר  
 לא ירצה לקבל התשלום במכירת חפץ בדולרים רק בשקלים וכי הקונה יכול לחייבו ע"פ  
 חוק לקבל דולרים בודאי שלא יכול לחייבו וא"כ איך נאמר שהדולר הוא הכסף החוקי  
 בישראל ולכן אין ראייה מדברי הרמ"א, וסיים הרב בעצה שהמלוה לא יפסיד שיאמר ללוה  
 שהוא מוכן להלוות לו בתנאי שבכסף הזה יהיה שלוחו לקנות לו בזה דולרים ורק אז הוא  
 מלוה לו אותם ובזה אין איסור רבית ע"ש. ועיין בבן איש חי פ' עקב הלכה ז' שהתיר  
 ללוות מטבע לירא בלירא, ואין חוששין שיהיה ללוה מטבע אחד מאותו המין.

**ת.** כפירוש רש"י בדף ע"ה ע"א ד"ה לוי, אבל לדעת הרי"ף והרמב"ם אסור, וכך משמע  
 ממר"ן השו"ע שהשמיט דין זה. ביאורי הגר"א אות ה' בליקוטים.

**א.** ממשנה בב"מ מ"ד ע"א ורמב"ם פ"ה ממכירה הלכה א'. וילפינן "לקיים כל דבר שלף  
 איש נעלו" (רות ד-ז). ומכאן בעינן כלי דומיא דנעל אבל להיות נקנה בחליפין מרבין  
 אפי' פירות מדכתיב "לקיים כל דבר". סמ"ע ס"ק א'.  
 ואחרי שנקנה החפץ בקנין חליפין ונשאר בבית המוכר, אינו עליו אפי' שומר חנם, כך העלה  
 בפעמוני זהב.

מקפיד לידע <sup>ב</sup> שווי החפץ שנוטל בחליפין כגון סודר <sup>א</sup> זהו קנין גמור שמועיל בין לקרקע בין למטלטלין.

הגה: חוץ משטרות <sup>ד</sup>.

א. בעלי חיים ופירות <sup>ה</sup> אע"פ שאין קונים בהם נקנים בחליפין, חוץ ממטבע <sup>ו</sup> שאינו נקנה בחליפין ולא קונה.

א. ג. דבר שאין בו ממש <sup>ז</sup> אינו נקנה בחליפין, כגון שקנו ממנו שילך עם פלוני למקום פלוני, או שיחלקו חצר ביניהם וכיוצא, שהם קנין דברים ואין לקנין על מה לחול.

הגה: טובת הנאה אינה ממון <sup>ח</sup> לענין שיקנה בחליפין.

הגה: מי שקנו ממנו שיעשה שטר מחילה לחבירו <sup>ט</sup> הוי קנין דברים, שזה אינו אלא סילוק בעלמא, אבל אם קנו ממנו להחזיר לחבירו כל זכויותיו שיש לו עליו לא הוי קנין דברים.

א. ד. היה לאחד פרה ולשני חמור והעריכו אותם כמה שוה כל אחד והסכימו להחליפם זה בזה כיון שמשך בעל הפרה את החמור, נקנית

ב. פי' ואח"כ נותן לו דמי החפץ, דאם זהו תשלום החפץ ודאי שקנה אפי' בלא חליפין מתורת דמים כדין היו מעות בידו בלא מנין בריש קצ"ט. סמ"ע ס"ק ב' ועיין בט"ז מש"כ עליו. והביאורים בס"ק א' תמה דכל שנותן מטלטלין בתורת דמים לא קנה ע"ש.

ג. מרב נחמן שם בדף מ"ז ע"א.

ד. ממיימוני פ"ה ממכירה אות ד'. וד"מ.

ה. כל דבר שאינו כלי ואינו בעל חי נכלל בשם פירי. ודוקא בתורת קנין סודר אין קנין בפירי, אבל בחליפין שוה בשוה הוא מחלוקת הפוסקים. סמ"ע ס"ק ג'-ה'.

ו. משום דעיקר הסמיכות דעת של המקנה והקונה כשעושים במטבע הוא על הצורה, וזה עשוי להתבטל ע"י המלך שפוסלה והוי כאותיות שאינן קונין ומקנין. סמ"ע ס"ק ד'.

ז. מב"ב ג' ע"א קנין דברים הוא לגבי חלוקת חצר וה"ה לכל כיוצא בזה. ורמב"ם סוף פ"ה ממכירה.

ח. והש"ך חולק דסתמא דסוגיא בקידושין כ"ז ע"א מוכח דטובת הנאה נקנית בחליפין, ועיין בביאורים ישוב לקושיתו. ועיין בסי' ל"ז סעיף ט' ובסי' פ"ז סעיף ל"ה. ולקמן בסי' רמ"ה האומר אתן דבר פלוני אם זה קנין דברים.

ט. רשב"א ח"א סי' אלף ל"ג. וה"ה אם קנה מידו שימחול לחבירו הוי קנין דברים, ודלא כהסמ"ע בסי' י"ב ס"ק כ' שכתב שאם קנה מידו שימחול הוי קנין גמור ט"ז.

פרתו לבעל החמור בכל מקום שהיא, ואין אחד מהם יכול לחזור בו.

הגה: י"א דאם העריכו זה כנגד זה קונים אפי' בפירות', ויש חולקין.

**ח"מ סימן רג סעיף ג**

ו. לשונות של זהב ושל כסף או נחושת הרי הם כשאר מטלטלין וקונים בקנין, וקונים זה את זה בהחלפה, אבל המטבעות של כסף או זהב ב או נחושת הרי כולם דמים כנגד שאר המטלטלין והנותן אחד מהם בדמי המטלטלין בקנין חליפין לא קנה, ואין אחד מהמטבעות נקנה בקנין ולא עושה קנין.

הגה: המייחד מעות ל והקנה אותם לאחד בחליפי מטלטלין אף שמשך המטלטלין לא קנה, ודוקא בתורת חליפין אבל בתורת דמים, משמשך החפץ נתחייב בדמיו מיד.

**עין משפט ב.ג.**

**ח"מ סימן רג סעיף ד**

עיי' לעיל דף מד. עין משפט ה

**ח"מ סימן רג סעיף ה**

עיי' לעיל דף מד. עין משפט ו

י. ה"ה בלא העריכו והחליפו בלא שומא זה כנגד זה, ולא דוקא שמשך האחד אלא אפי' קנה באחד משאר הקנינים כגון שהחליפו שור בפרה, והקנה את השור לבעל הפרה בקנין סודר או אגב קרקע, הרי נקנית הפרה לבעל השור. ודעה זו ששוה בשוה בפירי מהני חליפין זו דעת התוס' בב"מ מ"ז ד"ה גאולה, ורמב"ם במכירה פ"ה הלכה א'. והי"א היא דעת היש מפרשים שהביא המ"מ שם, והשו"ע ס"ל כדעת ר"ת דשוה בשוה קונה, והוא מסעיף ג' לגבי לשונות של זהב שקונים זה את זה. ועיי' בביאורים ס"ק ג' טעם היש חולקין.

כ. ה"ה בפ"ו ממכירה הלכה ב' כתב שמטבע זהב כלפי מטלטלין הוא מחלוקת בין הגאונים, ורב האי חלוק בזה ואמר דמטבע זהב הוא כפירי לכל דבר, ודעת המחבר כר"ח וכהרי"ף שדינו כמטבע.

ל. אפי' לא אמר בתורת חליפין כיון שייחד לו מעות ואמר לו שימכור לו המטלטלין באלו המעות שייחד אפי' משך המטלטלין לא קנה, כיון שהשני לא קנה המעות. והטעם שכל מכר שהוא בתורת דמים יש חיוב על הלוקח בנתינת המעות וכיון שזה ייחד המעות לא נשאר שם חיוב על הלוקח, דין חליפין יש לו ואין המטבע נקנה בחליפין, ע"כ לא קנה זה המטלטלין אף שמשכן ט"ז. ועיי' בביאורים ס"ק ו'.